

the influence of opportunities purposeful forming of teenager's creative thinking with transformation their motivation sphere are considered.

The most part of the research concerning the influence of motives on the character and productivity thinking are made in psychological aspect. This problem is solved concerning teenagers at least, although at this age an active formation of intellect and personality is occurred in general. In particular, such questions stayed not enough developed as: the peculiarities of the interaction between motivation and creative thinking during juvenile; a differentiated analysis the structural components of creative thinking (verbal and non-verbal) in which motivation is influenced a greater level; the changing dynamics of creative thinking in conditions of purposeful organization of educational-cognitive activity based on the actualization of educational motivation and dominant motives; the defining motives groups with different impact on the change in the level of creative thinking and individual indicators. These questions will be subject of our future researches.

It has been clarified the relationship of creative thinking indicators and motivation.

Keywords: *creative thinking, verbal thinking, non-verbal thinking, juvenile, motivation, intellectual activity.*

Отримано: 15.02.2015 р.

УДК 159.9.01:159.9.075

М.С. Ятчук

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ЗМІН ОСОБИСТОСТІ КУРСАНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

М.С. Ятчук. Феноменологія змін особистості курсантів вищих навчальних закладів Державної пенітенціарної служби України у процесі навчання. У статті розглядається проблема змін особистості курсантів вищих навчальних закладів Державної пенітенціарної служби України в процесі навчання. Виділено детермінанти зміни особистості майбутніх працівників Державної пенітенціарної служби України: біологічні чинники, психологічні чинники, соціальне середовище. Запропоновано показники змін особистості курсантів у процесі навчання у відомчому навчальному закладі та напрями гармонізації розвитку особистості курсантів вищих навчальних закладах Державної пенітенціарної служби України: формування адекватної самооцінки, розвиток інтелекту, стимулювання мотивації, прагнення до саморозвитку, самовдосконалення, самопізнання, рефлексії, самоактуалізації, особистісного зростання.

Ключові слова: *особистість, зміни, розвиток, саморозвиток, професійно важливі якості, детермінанти змін.*

М.С. Ятчук. Феноменология изменений личности курсантов высших учебных заведений Государственной пенитенциарной службы Украины в процессе учебы. В статье рассматривается проблема изменений личности курсантов высших учебных заведений Государственной пенитенци-

арної служби України в процесі учеби. Виделені детермінанти змінення особистості майбутніх працівників Державної пенітенціарної служби України: біологічні фактори, психологічні фактори, соціальна середовище. Предложено показателі змін особистості курсантів в процесі учеби в відомственому навчальному закладі и направлення гармонізації розвитку особистості курсантів вищих навчальних закладів Державної пенітенціарної служби України: формування адекватної самооцінки, розвитку інтелекту, стимулювання мотивації, прагнення до саморозвитку, самосовершенствованию, самопознанню, рефлексії, самоактуалізації, особистості росту.

***Ключеві слова:** особистість, змінення, розвиток, саморозвиток, професійно важливі якості, детермінанти змін.*

Постановка проблеми. На етапі реформування Державної пенітенціарної служби України одним із важливих напрямів є науково обгрунтована діяльність із професійної підготовки фахівців у відомчих навчальних закладах. Саме під час навчання у вищих навчальних закладах Державної пенітенціарної служби України важливо забезпечити гармонійний розвиток особистості майбутніх працівників і формувати у них прагнення до саморозвитку, самоактуалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У юридичній психології окремі аспекти змін та розвитку особистості курсантів вищих навчальних закладів Державної пенітенціарної служби України безпосередньо чи опосередковано досліджували Н.С. Гук, А.В. Гришина, С.Ю. Замула, О.В. Іванова, Т.В. Кушнірова, В.С. Медведєв, І.В. Пахомов, І.М. Рудницька, О.В. Сахнік, В.О. Синьок, В.М. Синьов, М.О. Сова, В.В. Сулицький, С.П. Шелест, С.І. Яковенко та інші. Проте питання особливостей змін майбутніх працівників Державної пенітенціарної служби України в умовах вищого навчального закладу розроблені недостатньо, що й зумовило вибір теми дослідження.

Мета дослідження – з'ясувати сучасний стан розробленості проблеми змін особистості курсантів вищих навчальних закладів Державної пенітенціарної служби України у процесі навчання.

Виклад основного матеріалу. Феноменологія змін особистості курсантів вищих навчальних закладів Державної пенітенціарної служби України полягає у зміні ідентичності, світогляду, системи цінностей, набутті професійних умінь та навичок, розвитку професійно важливих якостей (мислення, сприймання, інтелект, комунікативні здібності, організаторські якості, мотивація, самооцінка, пам'ять). Проте не всі новоутворення є позитивними, часто відбуваються негативні зміни особистості, що є перешкодою ефективній, продуктивній професійній діяльності, розвитку особистості фахівця, прагненню до самовдосконалення та призводять до професійної деформації, порушення службової дисципліни, порядку, надзвичайних ситуацій.

Курсантський вік переважно припадає на період 18-25 років. Низка факторів детермінує зміни особистості.

Проаналізуємо фактори, які викликають зміни особистості курсантів. Так, В.І. Слободчиков, Є.І. Ісаєв бачать тимчасові кордони студентського (у нашому випадку курсантського) віку від 17 до 21-22 років, який збігається з періодом кризи юності [9; 10].

У вітчизняній психології особистісні кризи студентів, зумовлені циклом навчання у вищому закладі освіти, вивчали О. Гейник, Н. Войтович, А. Земба, І. Кравченко, Т. Федотова, Н. Хазратова та ін. [6]. Так, виділено найбільш типові кризи, пов'язані з циклом навчання у вищому навчальному закладі: криза адаптації до умов навчання у вузі (I курс); криза "середини" навчання (I-II курс); криза завершення навчання і переходу в інший соціальний статус (V курс – початок трудової діяльності); криза відрахування з вищого навчального закладу, яка сприяє депривації такого необхідного у 20-річному віці почуття причетності [6, с. 14]. У процесі навчання курсантів у відомчому навчальному закладі на них впливають особливості організації навчально-виховного процесу відомчого навчального закладу.

На нашу думку, варто виділити дві причини особистісної кризи студентів: особливості юнацького віку і цикл навчання у вищому навчальному закладі, а для курсантів ще й особливості відомчого навчального закладу. Ю.Л. Горбенко визнає важливість впливу військового середовища на особистість курсантів, тому в умовах практично однакового навчально-виховного впливу у становленні ціннісних орієнтацій курсантів та студентів простежуються протилежні тенденції [1, с. 12].

Юність – це період коли відбувається порівняння таких складників "Я-концепції", як ідеальне "Я" і реальне "Я", але ідеальне "Я" ще не перевірене й може бути випадковим, а "Я" реальне ще всебічно не оцінене особистістю. Ці суперечності в розвитку особистості юної людини можуть викликати внутрішню невпевненість у собі й нерідко супроводжуються зовнішньою агресивністю, розв'язністю або почуттям незрозумілості [11, с. 641].

Людина досягає максимальних показників фізичного і психофізичного розвитку у віці 19-28 років [10, с. 333]. Для 18-25-річного віку характерний посилений розвиток психічних функцій, їх фронтальний прогрес [10, с. 337].

Аналізуючи погляди дослідників на особливості юнацького віку, ми пропонуємо виділити три групи детермінант змін особистості курсантів вищих навчальних закладів Державної пенітенціарної служби України: біологічні чинники, психологічні чинники, соціальне середовище.

Біологічні чинники – генетично детерміновані особливості особистості.

Психологічні чинники – особливості психічних процесів (відчуття, сприймання, пам'ять, мислення тощо), психічних станів (емоційно-вольова сфера особистості), спрямованості особистості (система цінностей, переконання, погляди) та ін.

Соціальне середовище – умови навчання у вищому навчальному закладі (що відбувається й у студентів), особливості відомчого навчального закладу (лише у курсантів) тощо.

Навчання є видом діяльності, що впливає на розвиток особистості курсанта вищого навчального закладу Державної пенітенціарної служби України, зміну його світогляду, поведінки, набуття умінь та навичок майбутньої професійної діяльності.

Так, Л.Д. Столяренко [11] виявила особливості кожного курсу навчання у вищому навчальному закладі.

Перший курс розв'язує завдання залучення недавнього абітурієнта до студентських форм колективного життя. Поведінка студентів відрізняється високим ступенем конформізму [11, с. 648].

У нашому випадку адаптація курсантів відбувається до умов відомчого навчального закладу: отримання звання, несення служби, проживання у казармі, тощо. У цей час відбувається низка змін особистості, перебудова звичних стереотипів, часом виникають негативні психічні стани (агресивність, депресивність).

Другий курс – період найбільш напруженої навчальної діяльності студентів. У житті другокурсників інтенсивно включені всі форми навчання і виховання. Студенти отримують загальну підготовку, формуються їх широкі культурні запити й потреби. Процес адаптації до середовища переважно завершений [11, с. 648].

Курсанти постійно несуть службу, поєднують службу й навчання, що зумовлює менше вільного часу та часу на самопідготовку, ніж у студентів.

Третій курс – початок спеціалізації, зміцнення інтересу до наукової роботи як відображення подальшого розвитку й поглиблення професійних інтересів студентів. Нагальна необхідність в спеціалізації часто призводить до звуження сфери різносторонніх інтересів особистості [11, с. 648].

Н. Войтович виявив значні зрушення в ціннісно-смісловій сфері особистості студентів на третьому (четвертому заочної форми навчання) курсі: тимчасовий екзистенційний вакуум, що зумовлений втратою сенсу провідної діяльності студента – навчання, а інколи, в особливих випадках, – втратою сенсу життя [6, с. 54].

Нерідко на другому, третьому курсах виникає питання правильності вибору вищого навчального закладу, професії. До кінця третього курсу остаточно вирішується питання професійного самовизначення, причому іноді виникає рішення в подальшому не працювати за фахом [11, с. 641].

Цікаво, що курсанти вищих навчальних закладів Державної пенітенціарної служби України часто ще з першого курсу навчання приймають рішення не служити у подальшому.

Четвертий курс – перше реальне ознайомлення зі спеціальністю під час проходження навчальної практики [11, с. 648].

На четвертому курсі курсанти проходять стажування на посадах, що будуть подальшим місцем служби. Отже, студенти під час практики здійснюють діяльність за фахом, а курсанти, крім цього, несуть службу.

Пошук супутника життя відіграє велику роль на III-IV курсах, що впливає на поведінку студентів [11].

П'ятий курс – перспектива швидкого закінчення вищого навчального закладу – формує чіткі практичні установки на майбутню діяльність. З'являються нові, що стають більш актуальними цінності, пов'язані з матеріальним і сімейним становищем, місцем роботи тощо. Студенти поступово відходять від колективних форм життя вищого навчального закладу [11, с. 648-649].

Критичні переживання студентів-випускників пов'язані з такими проблемами: подальше влаштування свого життя; працевлаштування за фахом; страх перед невизначеним майбутнім; невпевненість у своїх силах; відчуття самотності; втрата сенсу життя [6, с. 64-65]. У курсантів вищих навчальних закладів Державної пенітенціарної служби України відсутнє переживання щодо подальшого працевлаштування за фахом.

Детермінанти змін особистості курсантів відомчих навчальних закладів задані насамперед специфічними умовами організації життєдіяльності вищого навчального закладу Державної пенітенціарної служби України, у якому стосунки визначені статутом, а навчальна діяльність тісно переплетена з службовою.

Проаналізувавши детермінанти змін особистості, стає зрозуміло, що зміни "Я-концепції" особистості студентів вищих навчальних закладів і курсантів вищих навчальних закладів Державної пенітенціарної служби України відрізняються, провідним чинником розбіжностей стає роль курсанта чи студента.

Н.І. Ковальчишина, вивчаючи цінності курсантів, з'ясувала що більшість першокурсників має бажання працювати за обраною професією, а вже випускники виявляють розгубленість і страх перед майбутнім працевлаштуванням; лише 26,47 % готові пробувати себе за фахом [4, с. 13].

П.В. Макаренко виділяє низьку ідентифікацію першокурсників із майбутньою професією і пов'язує це з процесом незавершеної адаптації, третьокурсники більшою мірою ототожнюють себе з працівником органів внутрішніх справ, у п'ятикурсників не простежується ідентифікація з майбутньою професією, тому що вони не відчують себе ані спеціалістами, ані працівниками органів внутрішніх справ [5, с. 8-9].

Так, у поглядах Н.І. Ковальчишина та П.В. Макаренка спільним є те, що курсанти-випускники ще не є працівниками – звідси низька ідентифікація з професією, і вбачається виразність ідентифікації під час занурення у професійне середовище. Отже, цінність професії у студентів залишається, а в курсантів вона втрачає привабливість, а це означає, що в процесі навчання у відомчому навчальному закладі змінюється ця цінність у останніх.

Н.П. Сергієнко виявила, що в курсантів-першокурсників домінуючими потребами були матеріальні та в безпеці, у той час як у випускників превалювали потреби самовираження та визнання. При цьому в малоуспішних першокурсників матеріальні потреби були максимальні, водночас у п'ятикурсників малоуспішних вони теж великі. Однак у процесі зростання рівня успішності також збільшуються і показники потреб соціальних, а потім домінують потреби визнання та самовираження [8, с. 7]. Отже, цінність самовдосконалення студентів співвідноситься з потребою самовираження в курсантів, але для останніх на випускному курсі їх виразність вища, ніж на першому. Отож робимо припущення, що для студентів вищих навчальних закладів домінуючими є цінності професійні, особисті й матеріальні, а для курсантів домінуючими стають цінності самовираження та добробуту, і знову ж таки відзначаємо відсутність привабливості професійних цінностей. Причина, на нашу думку, в тому, що такий фактор, як статус курсанта вищого навчального закладу здійснює вплив на особистість, який не можна не помітити.

Ю.Л. Горбенко [1] встановив, що ціннісні орієнтації військовослужбовців та студентів, які проходять професійну підготовку, мають певні особливості: становлення ціннісних орієнтацій військовослужбовців характеризується зменшенням важливості цінності "допомога людям і милосердя до інших" і на свідомому, і на підсвідомому рівні, на відміну від студентів, у яких простежується протилежна тенденція. Водночас у курсантів відбувається поступове збільшення значущості цінності високого соціального статусу, на відміну від студентів.

Виявлено, що накладання на періоди внутрішньо-особистісної нестабільності зовнішньої, соціально-політичної нестабільності призводить до формування суперечливих ціннісних орієнтацій (свідомі та підсвідомі ієрархії цінностей респондентів переважно не збігаються між собою). У ситуації практично ідентичного навчально-виховного впливу становлення ціннісних орієнтацій курсантів і студентів має протилежні тенденції. На свідомому рівні значення цінності "висока соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві" у військовослужбовців істотно знижується на четвертому курсі порівняно з першим [1].

Така ситуація є підтвердженням того, що військове середовище в процесі підготовки курсантів у вищому навчальному закладі може галь-

мувати становлення громадянських ціннісних орієнтацій [1, с. 15-16]. Отже, що ж до альтруїзму, то статус курсанта чи студента впливає на зміни цього параметра впродовж навчання, і тому різні зміни в курсантів і студентів.

Під час навчання курсантів у вищому навчальному закладі Державної пенітенціарної служби України формуються та розвиваються професійно важливі якості: впевненість, мужність, сміливість, дисциплінованість, самостійність, відповідальність, спритність, стриманість, витривалість, комунікативність, ініціативність.

Отже, зміни особистості курсантів у процесі навчання у відомчому навчальному закладі – складний та багатоаспектний процес. Людина не може не змінюватися. Доцільно вивчити зміни особистості та професійно важливих якостей майбутніх працівників у процесі навчання у відомчому навчальному закладі й сприяти гармонізації особистісного розвитку.

С.Л. Чорна у статті "Професійні якості майбутнього працівника пенітенціарної системи" [12] зазначає, що під час кадрового добору працівників Державної пенітенціарної служби України виділяють три групи вимог: ділові, особисті та професійні якості.

Ділові якості визначають загальну професійну придатність працівника. До них належать: наявність спеціальної освіти й досвіду практичної роботи; організаторські здібності, ініціативність, працездатність; знання юридичних і спеціальних дисциплін, чинного законодавства, відомчих наказів, інструкцій, неухильне дотримання їх; уміння правильно складати й оформляти службову документацію [12].

Особисті якості є системою характеристик, які найбільшою мірою відповідають професійній діяльності та слугують психологічною основою для успішного виконання завдань, що стоять перед працівником. До особистих якостей належать: уміння встановлювати контакт із людьми, спілкуватися з представниками різних соціальних рівнів, передусім із засудженими; мужність, витримку, рішучість, винахідливість; стриманість у складних ситуаціях; особисту дисциплінованість та ін. [12].

Серед професійних якостей працівника пенітенціарної системи виділяють володіння особливими знаннями, уміннями та навичками, а також певні особисті характеристики, які потрібні працівнику для виконання службових обов'язків на певній посаді [12].

Цілком погоджуємось з думкою С.Л. Чорної про те, що органи та установи кримінально-виконавчої системи нині потребують працівника, який має високу правову, психологічну та службову підготовку, тобто здатний якісно та ефективно виконувати посадові обов'язки, нести за них відповідальність [12].

Аналіз праць А.В. Гришиної, О.В. Іванової, О.В. Сахнік, М.О. Сиви, С.Л. Чорної та інших дає можливість виділити показники змін особис-

тості курсантів у процесі навчання у вищих навчальних закладах Державної пенітенціарної служби України: ціннісні орієнтації (система цінностей), мотивація до успіху та уникнення невдач, мотиви навчальної діяльності, самооцінка, рівень інтелекту, тип темпераменту.

Таким чином, можна виділити напрями гармонізації розвитку особистості курсантів вищих навчальних закладах Державної пенітенціарної служби України у процесі навчання: формування адекватної самооцінки, розвиток інтелекту, стимулювання мотивації, прагнення до саморозвитку, самовдосконалення, самопізнання, рефлексії, самоактуалізації, особистісного зростання.

Висновки:

1) виділено три групи детермінант змін особистості майбутніх працівників Державної пенітенціарної служби України у процесі навчання у відомчому навчальному закладі: біологічні фактори, психологічні фактори, соціальне середовище;

2) запропоновано показники змін особистості курсантів вищих навчальних закладів Державної пенітенціарної служби України: ціннісні орієнтації, мотивація до успіху та уникнення невдач, мотиви навчальної діяльності, самооцінка, рівень інтелекту, тип темпераменту.

Отримані результати вказують на необхідність вивчення особливостей змін особистості курсантів у процесі навчання у вищих навчальних закладах Державної пенітенціарної служби України; особливостей особистісних змін курсантів-юристів та курсантів-психологів, зумовлених специфікою фахової підготовки; забезпечення психологічного супроводження навчально-виховного процесу у відомчому навчальному закладі.

Список використаних джерел

1. Горбенко Ю. Л. Особливості становлення ціннісних орієнтацій у процесі професійної підготовки військовослужбовців : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 "Заг. психологія, історія психології" / Ю. Л. Горбенко. – К., 2006. – 20 с.

2. Гришина А. В. Програма розвитку емоціональної направленості личности курсантов в процессе их профессионального самоопределения / А. В. Гришина // Науковий вісник Інституту кримінально-виконавчої служби. – К., 2014. – № 4 (8). – С. 87-94.

3. Іванова О. В. Соціально-психологічна адаптація курсантів у вищому закладі освіти МВС як етап професійного становлення майбутніх співробітників пенітенціарної системи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.06 "Юридична психологія" / О. В. Іванова. – К., 1999. – 16 с.

4. Ковальчишина Н. І. Зміни у мотиваційній сфері особистості слідчих на ранніх стадіях професіоналізації : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.06 "Юрид. психологія" / Н. І. Ковальчишина. – Х., 2008. – 20 с.

5. Макаренко П. В. Професійна "Я-Концепція" майбутніх фахівців правоохоронної діяльності : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 "Заг. психологія, історія психології" / П. В. Макаренко. – Х., 2001. – 18 с.

6. Особистісні кризи студентського віку : зб. наук. ст. / за ред. Т. М. Титаренко. – Луцьк : Вежа, 2001. – 112 с.

7. Сахнік О. В. Психологічні аспекти дослідження готовності молодих пенітенціаристів до успішної професійної самореалізації / О. В. Сахнік // Науковий вісник Інституту кримінально-виконавчої служби. – К., 2014. – № 4 (8). – С. 104-111.

8. Сергієнко Н. П. Психолого-правові засади формування особистості майбутніх працівників ОВС у процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.06 "Юрид. психологія" / Н. П. Сергієнко. – Х., 2005. – 25 с.

9. Слободчиков В. И. Категория возраста в психологии и педагогике развития / В. И. Слободчиков // Вопр. психологии. – 1991. – № 2. – С. 37-50.

10. Слободчиков В. И. Основы психологической антропологии. Психология развития человека : Развитие субъективной реальности в онтогенезе : учеб. пособ. для вузов / В. И. Слободчиков, Е. И. Исаев. – М. : Школ. Пресса, 2000. – 416 с. : ил.

11. Столяренко Л. Д. Основы психологии. – 16-е изд. : учеб. пособ. / Л. Д. Столяренко. – Ростов н / Д : Феникс, 2006. – 672 с.

12. Чорна С. Л. Професійні якості майбутнього працівника пенітенціарної / С. Л. Чорна // Науковий вісник Інституту кримінально-виконавчої служби. – К., 2014. – № 3 (7). – С. 158-163.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Gorbenko Ju. L. Osoblivosti stanovlennja cinnisnih orijentacij u procesi profesijnoji pidgotovki vijs'kovosluzhbovciv : avtoref. dis. ... kand. psihol. nauk : spec. 19.00.01 "Zag. psihologija, istorija psihologiji" / Ju. L. Gorbenko. – K., 2006. – 20 s.

2. Grishina A. V. Programma razvitija jemocional'noj napravlennosti lichnosti kursantov v processe ih professional'nogo samoopredelenija / A. V. Grishina // Naukovij visnik Institutu kriminal'no-vikonavchoj sluzhbi. – K., 2014. – № 4 (8). – S. 87-94.

3. Ivanova O. V. Social'no-psihologichna adaptacija kursantiv u vishhomu zakladi osviti MVS jak etap profesijnogo stanovlennja majbutnih spivrobotnikov

penitenciarneji sistemi : avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja kand. psihol. nauk : spec. 19.00.06 "Juridichna psihologija" / O. V. Ivanova. – K., 1999. – 16 s.

4. Koval'chishina N. I. Zmini u motivacijnij sferi osobistosti slidchih na rannih stadijah profesionalizaciji : avtoref. dis. ... kand. psihol. nauk : spec. 19.00.06 "Jurid. psihologija" / N. I. Koval'chishina. – H., 2008. – 20 s.

5. Makarenko P. V. Profesijna "Ja-Koncepcija" majbutnih fahivciv pravoohoronnoï dijaj'nosti : avtoref. dis. ... kand. psihol. nauk : spec. 19.00.01 "Zag. psihologija, istorija psihologiji" / P. V. Makarenko. – H., 2001. – 18 s.

6. Osobistisni krizi students'kogo viku : zb. nauk. st. / za red. T. M. Titarenko. – Luc'k : Vezha, 2001. – 112 s.

7. Sahnik O. V. Psihologichni aspekti doslidzhennja gotovnosti molodih penitenciaristiv do uspishnoji profesijnoji samorealizaciji / O. V. Sahnik // Naukovij visnik Institutu kriminal'no-vikonavchoï sluzhbi. – K., 2014. – № 4 (8). – S. 104-111.

8. Sergijenko N. P. Psihologo-pravovi zasadi formuvannja osobistosti majbutnih pracivnikiv OVS u procesi profesijnoï pidgotovki : avtoref. dis. ... kand. psihol. nauk : spec. 19.00.06 "Jurid. psihologija" / N. P. Sergijenko. – H., 2005. – 25 s.

9. Slobodchikov V. I. Kategorija vozrasta v psihologii i pedagogike razvitija / V. I. Slobodchikov // Vopr. psihologii. – 1991. – № 2. – S. 37-50.

10. Slobodchikov V. I. Osnovy psihologicheskoy antropologii. Psihologija razvitija cheloveka : Razvitie subektivnoj real'nosti v ontogeneze : ucheb. posob. dlja vuzov / V. I. Slobodchikov, E. I. Isaev. – M. : Shkol. Pressa, 2000. – 416 s. : il.

11. Stoljarenko L. D. Osnovy psihologii. – 16-e izd. : ucheb. posob. / L. D. Stoljarenko. – Rostov n / D : Feniks, 2006. – 672 s.

12. Chorna S. L. Profesiyni jakosti majbutn'ogo pracivnika penitenciarneji / S. L. Chorna // Naukovij visnik Institutu kriminal'no-vikonavchoï sluzhbi. – K., 2014. – № 3 (7). – S. 158-163.

M.S. Yatchuk. A phenomenology of changes of personality of cadets of higher educational establishments of Government penitentiary service of Ukraine is in the process of studies. In the article the problem of changes of personality of cadets of higher educational establishments of Government penitentiary service of Ukraine is examined in the process of studies, features of youth age and crises that is predefined by studies in higher educational establishment (to the type for students and cadets). Of factors of change of personality of future workers of Government penitentiary service of Ukraine is distinguished: biological factors, psychological factors, social environment.

Studies are examined as a type of activity, that influences on development of personality of cadet of higher educational establishment of Government penitentiary service of Ukraine, change of his world view, behavior, acquisition of abilities and skills of future professional activity.

During the studies of cadets in higher educational establishment of Government penitentiary service of Ukraine formed and develop professionally

important internalss: confidence restraint, endurance, communicativeness, initiativeness.

The indexes of changes of personality of cadets in the process of studies in department educational establishment and directions of harmonization of development of personality of cadets are offered higher educational establishments of Government penitentiary service of Ukraine: forming of adequate self-appraisal, development of intellect, stimulation of motivation, aspiring to self-development, self-perfection, self-knowledge, reflection, self actualization, personality increase.

Key words: *personality, changes, development, self-development, professionally important internalss, of factors of changes.*

Отримано: 22.03.2015 р.

УДК 159.9

С.В. Жидецька

МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИК УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ КУРСАНТА

С.В. Жидецька. Мотивація навчально-професійної діяльності як чинник успішності професійного становлення курсанта. У статті розглянуто роль мотивації на етапі професійного становлення курсанта. Проаналізовано психологічні дослідження розвитку мотивації професійного становлення майбутнього професіонала. Професійне становлення курсанта можна представити як форму професійної соціалізації особистості. Підкреслено, що формування мотивації професійної діяльності здійснюється в двох напрямках: у перетворенні загальних мотивів особистості на професійні й у зміні системи професійних мотивів у зв'язку зі зміною рівня професіоналізації. Відмічено, що мотивація направляє людину, рухає її до поставленої мети, сприяє її розвитку, вона створює у людини готовність до навчально-професійної діяльності, підтримує інтерес до неї. Зроблено висновки, що в процесі професійного становлення у курсанта має бути присутня не тільки мотивація, але також повинні розвиватися: професійна самосвідомість, професійно важливі якості особистості, професійна компетентність і професійна готовність.

Ключові слова: *особистість курсанта, професійне становлення, мотивація, готовність до навчально-професійної діяльності, соціалізація, професійна соціалізація.*

С.В. Жидецька. Мотивация учебно-профессиональной деятельности как фактор успешности профессионального становления курсанта. В статье рассмотрена роль мотивации на этапе профессионального становления курсанта. Проанализированы психологические исследования развития мотивации профессионального становления будущего профессионала. Профессиональное становление курсанта можно представить как форму профессиональной социализации личности. Подчеркнуто, что формиро-